

Громова Дарья Олексіївна
Науковий керівник – доктор екон. наук, проф. Моїсєєва Н.І.
Державний біотехнологічний університет

СОЦІАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ ПОНЯТТЯ, ФУНКЦІЇ, СТРУКТУРА

Соціальні інститути є особливими структурами, які підтримують соціальні зв'язки та відносини в рамках соціальної організації суспільства. В соціології термін «інститут» має багато значень. Інститутами називають групу певних людей або установ, які мають певні матеріальні ресурси та виконують певну соціальну функцію. Також з точки зору змісту «інститут» означає певний набір правил, якими люди та групидіють у конкретних обставинах.

Існують історичні форми спільної діяльності людей, які є стійкими або майже стійкими формами соціальної практики, які організують суспільне життя та гарантують стійкість відносин у рамках соціальної організації суспільства. Соціальні відносини між членами різних соціальних груп регулюються певними правилами. Відповідні соціальні інститути, такі як держава, трудовий колектив, сім'я, система освіти тощо, регулюють ці та інші соціальні відносини.

Кожен соціальний інститут має певну мету діяльності та виконує певні функції, дозволяючи членам суспільства задовольняти необхідні соціальні потреби. Таким чином, соціальні відносини стабілізуються і дії людей узгоджуються. Соціальні норми лежать в основі внутрішньої структури соціальних інститутів і сприяють виконанню людьми певних ролей. Ці норми визначають стандарт поведінки людей, оцінюють якість і спрямованість їх діяльності. Соціальні організації виконують наступні завдання:

- встановлення та відтворення суспільних зв'язків у певній сфері;
- інтеграції та єдності суспільства;
- управління та соціальний контроль;
- спілкування та залучення людей до діяльності.

Також інститути приховано або ненавмисно виконують «не свої» функції. Розбіжності між очевидними та прихованими функціями створюють подвійний стандарт соціальних відносин, що загрожує стабільності суспільства. Ситуація стає ще небезпечнішою, коли з офіційною інституційною системою створюються так звані «тіньові» інститути, які контролюють основні суспільні відносини (наприклад, кримінальні структури). Зміна інституційної структури суспільства є основою будь-якої соціальної трансформації. Ті соціальні інститути, які визначають соціальний тип суспільства, такі як інститути власності, влади та освіти, перш за все піддаються змінам.

Соціальні практики, які санкціонуються та підтримуються за допомогою соціальних норм, також відомі як соціальні інститути. Вони організують суспільне життя та забезпечують стійкість соціальних відносин.

Соціальні інституції встановлюють стандарти поведінки людей у різних сферах суспільного життя, структуруючи людську діяльність у відповідну

систему ролей і статусів. Традиції, звичаї та громадська думка зберігають деякі найважливіші стандарти, тоді як законодавство встановлює інші.

Система санкцій у будь-якому соціальному інституті забезпечує дотримання відповідних цінностей і норм і відтворення відповідних рольових відносин. Таким чином, соціальні інститути контролюють і організовують різноманітні індивідуальні дії людей, надаючи їм організованість і передбачуваність, а також гарантуючи, що люди поведуться стандартно в соціальних нормальних умовах. Інституціоналізація виникає, коли діяльність людей організовується описаним чином. Таким чином, інституціоналізація означає перетворення спонтанної поведінки людей у організовану. Навіть конфлікти інституціоналізуються як частина суспільних відносин. Однак інституції не можуть контролювати певну поведінку в будь-якому суспільстві. Звичайно кажуть, що існує п'ять основних комплексів соціальних інститутів. Ці інститути спорідненості, пов'язані зі шлюбом, сім'єю та соціалізацією дітей і молоді; інститути політичні, пов'язані з владою та доступом до неї; інститути стратифікації та релігійної, наукової та художньої діяльності, пов'язані з релігією, наукою та творчістю.

Інституціоналізація означає впорядкування соціальних зв'язків і встановлення організаційних і нормативних стандартів. При створенні інститутів утворюються нові соціальні спільноти, які займаються певною діяльністю. Вони також створюють соціальні норми, які регулюють цю діяльність, і створюють нові установи та організації, щоб захистити певні інтереси. Інститути можуть стати застарілими та перешкоджати розвитку інновацій. Наприклад, щоб досягти якісної модернізації нашої нації, потрібно було позбутися застарілих політичних структур тоталітарного суспільства, законів і традиційних норм. Інституціоналізація може призвести до негативних наслідків, таких як формалізація, стандартизація цілей, знеособлення та деіндивідуалізація. Подолання протиріч між новими потребами суспільства та застарілими інституційними структурами є основою розвитку соціальних інституцій.

Звичайно, особливості соціальних інститутів визначаються суспільством, в якому вони функціонують. Однак існує спадкоємність у розвитку різних інституцій. Наприклад, інститут сім'ї може змінюватися під час переходу від одного стану суспільства до іншого, але його основна функція залишається незмінною. Соціальні інститути зберігають достатню стабільність під час «нормального» розвитку суспільства. Коли ж дії різних інститутів збігаються, але вони не можуть відображати суспільні інтереси та забезпечити функціонування соціальних зв'язків, це свідчить про кризову ситуацію в суспільстві. Це може бути вирішено або шляхом соціальної революції та повного перетворення соціальних інститутів, або шляхом їхнього відновлення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Воронянський О. В. Політичні інститути: механізм формування в конкурентному середовищі //Сучасне суспільство. – 2014. – №. 1. – С. 15-28.
2. Калініченко В. В. и др. Історія України: від найдавніших часів до сьогодення. – 2016.
3. Kobelieva D., Moisieiva N., Omelchenko H. Capitalism and modern society in the historical and philosophical concept of YN Harari. – 2020.
4. Моїсеєва Н. І., Омельченко Г. Ю. Комунікаційна діяльність в структурі соціально-комунікаційного знання. – 2017.
5. Назаренко Н. В. и др. Людина і світ. – 2011.
6. Пилипенко С. Г. Модуси сучасної культури в інформаційному просторі / С. Г. Пилипенко // Сучасне суспільство. — 2013. — Випуск 1. — С. 120–128.

Дмитренко Аліна Сергіївна
Науковий керівник – канд. соц. наук, доц. Агаларова К.А.
Державний біотехнологічний університет

ВПЛИВ “РОЗУМІЮЧОЇ СОЦІОЛОГІЇ” М. ВЕБЕРА НА РОЗВИТОК СОЦІОЛОГІЧНОГО ЗНАННЯ

Найважливіше місце в німецькій соціології належить Максу Веберу. Макс Вебер (1864-1920) – німецький соціолог, соціальний філософ, культуролог та історик.

Досягнень Макса Вебера в соціології дуже багато. М. Вебер розглядав соціологію як універсальний, міждисциплінарний метод вивчення суспільства. Він цікавився передусім тим суб’єктивним змістом, який люди надають своїм вчинкам, коли діють разом (співвідносять свої дії з діями інших). Саме тому свою концепцію автор називав „розуміючою соціологією”.

“Розуміюча соціологія” М. Вебера зосереджена на дослідженні механізмів досягнення взаєморозуміння в процесі соціальної комунікації, яке досягається при адекватності взаємних інтерпретацій.

Актуальність розгляду “розуміючої соціології” в тому, що сьогодні, вона впливає на всі наукові соціологічні школи.

Метою цієї роботи є розгляд особливості “розуміючої соціології” Макса Вебера.

М. Вебер створив "розуміючу соціологію", в центрі якої вивчення соціальних дій, як рушійних факторів всього людського існування у його універсальності. Його відправний постулат полягав у тому, що структура соціальної реальності створюється соціальними діями індивідів.

Якщо міркувати з позиції Макса Вебера, соціологія є наукою про соціальну поведінку, що прагне до його розуміння і тлумачення. А соціальна поведінка відображає суб’єктивне ставлення людини, його зовні або внутрішній прояв позиції, яка орієнтована на здійснення вчинку чи відмову від нього. Це